

PÉNTEK IMRE

Rögtönzés

*En nem tudok rögtönözni,
és nem tudok bőrt ölnözni,
s özni sem, ha akarok —
mit is kezdek voltaképp?*

*Engem viszont rögtön öznek,
bőröm is a legjobb üzlet,
töltelék és toldalék —
semmi esélyem voltaképp.*

BÉNYEI JÓZSEF

Obsit

*Majd virágokat ültetek
terméketlen talajba.
Vén álmait az ember
valahogy eltakarja.*

*Haszna nincs így se, úgy se,
csak nevetségre szolgál.
Nem baj, boltod ha benn üres,
csak ragyogjon a portál.*

*Korán kaptam az obsitot,
Kegyvesztett ím az angyal.
Szolgálni már nem akarok
semmiféle csapatban.*

*Néhányan, öreg álmodók,
leválofti dinnyecsőszök,
dünnyögünk mind egy ócska dalt,
aki összeverődött,*

*s majd elballagunk csendesen,
korai elrekedtek,
s megkóstoljuk a vérszínű
éretlen cigánymeggyet.*

Színek és helyek

TÉR ÉS CSARNOK

Az elején mindjárt egy régi emlék. Kisgyerekként nekiiramodok. Apám, anyám utánam. A jegyszédők ámulnak-bámulnak. Elvégre, ha egy srác hirtelen kiszakítja magát anyja kezéből és széleseben futni kezd, a legmagátólértetődőbb, ha szülei is azonnymban utánaerednek. Így jutottunk be mindhárman — jegy nélkül — a szabadtérre, a Hány János előadására: anno 1938. Hétesztendő voltam.

Később, 44-ben, már tizenhárom esztendő kiskamaszként estelente gyakran járok erre. Anyám kórházban, apám katonán. A magam ura vagyok. Csillagfényes augusztusi este. A Hold pont a Dóm tér fölött. Estére kiürül, elcsöndesedik a város. Elsötétítés van — kivéve az égi világítótesteket, amelyek fűtőlátszának a légóltalmi előírásokra. A magánautókat katonai célokra elrekválták, sok helyütt a lovakat is. Így aztán az alsóvárosi parasztszerek is elhagyottan szunyókálnak a nap-sugaras házak udvarain. Imitt s amott egy-egy kék lámpa, fénye összekeveredik a holdezüsttel. En meg — aprócska romantikus lélek — a Panteon árkádjai alatt bolyongok. Bevetülő fénypázmák, árnyékhasábok közt. Az emléksarnok szobrai, mint megannyi szellemalak. Egyszerre félek és vonzódok. Most katonai autó hajt el az árkádok előtt, a közúti hid irányába. A tompított fényszórók derengő fénysíkjait követve araszol előre. Motorja bádogosan berreg, erőlködik, majd újra neki-lendül. Galambok riadnak föl, kis ideig idegesen verdesnek szárnyaikkal a szobrok közt, boltívek alatt. Aztán minden elcsöndesedik... Képzoletem újra benépesíti a homályt. Mögöttem minden lépésnél összecsus-

kodik a sötétség. Elöttem egy elképzelt jövő. Telve ezernyi szivdobogató lehetőséggel.

Néhány valóra is válik közülük az ötvenes évek első felében. Mint a bűnös a tett színhelyére, úgy járok vissza a Dóm téri árkádok alá egy-egy „pedfőiskos” — vagy netán orvostanhallgató — lánnyal. Kedvenc játékunk: ki mit tud mondani azokról, akiket a Panteon szobrai meg-személyesítenek? Afféle incselkedős vizsga ez — átszőve ilyen s amolyan (közbeiktatott) kellemetességekkel. Két szobor közt egy — vagy több — forró csók, ölelés. Aztán néhány mondat a soron következő kőbácsi-ról. Vagy csönd. Olykor, de többnyire sokszor. Még erőteljesen vonzódok a modellekhez. Szeretnék vázokat konstruálni, amelyekre az élet-helyzetek könnyűszerrel ráhúzhatók és rögtön kirajzolódnak jellegzetességeik. Modellálok: a szép, az átlagos vagy a kifejezetten csúnya külső és az adott helyes feleletek aránya, vajh, minő összefüggést mutat? Tapasztalataim elbizonytalanítanak. A legtöbb lány épp oly átlagos, mint a „feleleteik”. A csúnyákat — valami okból — nagy ívben próbálom elkerülni, a csodaszépek meg valahogy más utcában közlekednek, mint jómagam, így aztán olyan végeredményre jutok, mint gyakorta napjaink szociológusai: egyes átlagos lányok az átlagnál többet tudnak, mások annál kevesebbet; ez részint jó, másrészt nem... Legjobban Körösi Csoma — mi akkoriban következetesen „Csumá”-t mondtunk; Szinyei-Merse Pált pedig per Szinyei-Emseként emlegetjük — jelképszerű kőszarkofágját szeretjük. Ha nyitva van a rácskapu (gyakran), neki lehet dőlni a kőkoporsónak. Sőt... Kiváló

űkünk netán meglevenedve bizonyára legalább annyit tudna meg itt egy tavaszon az ötvenes évek fiataljainak viselt dolgairól, mint Tibet rejtelméről. (S tán nem is kevésbé izgalmasat.) ... Kivétel nélkül mindegyik lány karján kiver a lüdbőr, amikor a csontkezeiben könyvet szorongató halottkoponyás alak előtt megtorpanunk. Szegény jó Apáczai Csere János bontott fal mögül kikkandáló jelkép-ábrázolata egyszerre figyelmeztet bennünket az elmúlásra és a természet örök törvényeire.

Akkoriban még nem foglalja el a teret a vasvázas nézőtér — a szabadtéri felújítása is még az idő méhében —, úgyhogy szabadon barangolhatunk a geometrikus kőburkolatmintázatok síklabirintusában. „Ol-vastam egy játékról” mondom. „A legenda szerint: aki becsukott szemmel elindul a velencei Szent Márk tér túlfeléről, soha nem jut el a székes-egyházig. Kipróbáljuk?” A zenélő óra alatt állunk, pont velünk szemben a Dóm égnek szűrődő kettős tornya. „Hát persze” bólint minden lány. Elindulnak. Macskaléptekkel követem őket, nehogy a zaj elárulja a helyes irányt. Egy darabig nyílegyenesen mennek. Aztán kezdenek elbizonytalanodni. Legtöbbjük ilyenkor megáll, kivár néhány pillanattig. Ősz van, iskolakezdés szeptember, októberelő. A levegőt már könnyű pára pettyezi, és néha vadlibakiáltások visszhangoznak. „Ne nyisd ki a szemed! Ki ne nyisd!” mondom. Elindulnak újra. Az egyik jobbra kanyarodik el, másik balra, egyik a püspöki palota, másik a Tisza felé. Akár az életben — jut eszembe. S mielőtt nekiütközne az oldalsó úttestpárkánynak, megfogom a kezüket.

Hát igen... Az ember egy darabig... Aztán... Aztán meg... S néha újra ott állunk, ahonnan — oly bízakodva — elindultunk. Várjuk az óraütést.

PAPP ZOLTÁN

Bakterház

PÉNTEK LÁSZLÓ
FOTÓRIPORTJA